AN ROINN OIDEACHAIS AGUS EOLAÍOCHTA

An Ardteistiméireacht Fheidhmeach 2002

Oideachas Sóisialta

(100 marc)

Dé Céadaoin, 5 Meitheamh, 2002
Tráthnóna, 2.00 p.m. go 4.00 p.m.

Treoracha Ginearálta

1. Scríobh D'UIMHIR SCRÚDAITHE sa spás seo:

2. SCRÍOBH NA FREAGRAÍ AR FAD SA FHREAGARLEABHAR SEO.

TÁ TRÍ RANNÓG SA SCRÚDÚ SEO.

Roinn A: **Triail Éisteachta**
Caithfear gach ceist a fhreagairt.

Roinn B: **Freagra Gairid**
Caithfidh iarrthóirí 10 gceist a fhreagairt.

Roinn C: **Scríofa**
Caithfidh iarrthóirí ceist C1 a fhreagairt agus dhá cheist eile.

Don fheitheoir amháin	*Don Scrúdaitheoir amháin*	
Sampa an Ionaid	1. Iomlán na n-iomlán ag deireadh leathanaigh.	
	2. Suim iomlán na gceisteanna neamhcheadaithe.	
	3. Marc iomlán bronnta (1 lúide 2).	
	4. Bónas do fhreagairt tré Ghaeilge (má oireann)	
	5. Marc iomlán bronnta má tá bónas don Ghaeilge (3+4)	
	Nóta: Caithfidh an marc i líne 3 (nó line 5 má tá bónas bronnta don Ghaeilge) a bheith cothromleis an marc sa bhosca **Mór-Iomlán** sa scríbhinn.	

Rannóg A – Triail Éisteachta (30 nóiméad, 35 marc)

Cloisfidh tú taifeadadh de agallamh le beirt.
Tá trí chuid san agallamh seo.

- An chéad chasadh: Cloisfidh tú an t-agallamh uile.
- An dara casadh: Ní chloisfidh tú ach cuid 1. Éist go cúramach mar ní chloisfidh tú é seo ach uair amháin. Ansin ba chóir duit Ceisteanna 1 go 5 a fhreagairt.
- An tríú casadh: Ní chloisfidh tú ach cuid 2. Éist go cúramach mar ní chloisfidh tú é seo ach uair amháin. Ansin ba chóir duit Ceisteanna 6 go 9 a fhreagairt.
- An ceathrú casadh: Ní chloisfidh tú ach cuid 3. Éist go cúramach mar ní chloisfidh tú é seo ach uair amháin. Ansin ba chóir duit freagra a thabhairt ar cheist 10, a labharfar ar an dtéip.

Is féidir an spás seo a úsáid le haghaidh nótaí.

FREAGAIR GACH CEIST

Nuair a bheidh Cuid 1 cloiste agat don dara huair, beidh deis agat ceisteanna 1 go 5 a fhreagairt.

1. Cén aois a bhí Pól nuair a bhí a chéad deoch aige? (1 marc)

____

2. Cén slí a mhothaigh Pól tar-éis a chéad deoch a ól? (2 mharc)

____

____

3. *" Ní raibh mé ar an duine is oscailte (cáirdiúla) ar domhan ".*

Luaigh **dhá** athrú i bpearsantacht Phóil nuair a d'ól sé alcól. (4 mharc)

1. ______________________________

2. ______________________________

4. Ainmnigh **trí** áit ina n-ólfadh Pól alcól. (3 mharc)

1. ______________________________

2. ______________________________

3. ______________________________

5. *" Ní fhéadfainn dul amach gan deoch a bheith i gceist ".*

Is fadhb í seo do mhórchuid daoine óga. (4 mharc)

Aontaím ☐ Ní Aontaím ☐

Tabhair **dhá** chúis le do fhreagra.

1. ______________________________

____

2. ______________________________

____

Nuair atá Cuid 2 cloiste agat don dara huair, beidh deis agat ceisteanna 6 go 9 a fhreagairt.

6. *" Thugamar faoi deara don chéad uair go raibh rud éigin cearr, nuair a ghlaoigh an múinteoir orainn ar an ngúthán ón scoil".*

Luaigh **ceithre** rud a thosaigh na tuismitheoirí agus/nó an scoil ag tabhairt faoi deara faoi iompar Phóil. (4 mharc)

1. ____________________
2. ____________________
3. ____________________
4. ____________________

7. Ní gá bolg gach aon duine a bhíonn ar meisce a thaoscadh. Cén fáth a cheapann tú go raibh ar an ospidéal bolg Phóil a thaoscadh? (3 mharc)

____

____

____

8. *" Níor smaoiníomar riamh go bhféadfadh sé a bheith ag ól níos mó ná aon duine eile ar chomhaois leis ".*

Scríobh faoi **dhá** shlí ina raibh tuismitheoirí Phóil freagrach dá iompar ag 16 bhliain d'aois. (4 mharc)

1. ____________________

____

2. ____________________

____

9. Ba chóir do na Gárdaí páirt níos mó a ghlacadh ag troid an ólacháin faoi aois. (4 mharc)

Aontaím ☐ Ní Aontaím ☐

Tabhair **dhá** chúis le do fhreagra.

1. ____________________

____

2. ____________________

____

Nuair atá Cuid 3 cloiste agat don dara huair, freagair ceist 10.

10. Beidh an cheist seo léite amach ar an dtéipthaifeadadh. Freagair, led' thoil, sa spás thíos:

(6 mharc)

1. ____

____

____

2. ____

____

____

3. ____

____

____

Rannóg B – **Ceisteanna Ilrogha** (20 marc)

CAITHFEAR TABHAIRT FAOI **10** GCEIST AS **15**

Tá 2 mharc ag dul do gach ceist.

Cuir tic (✔) sa bhosca ceart do gach ceist.

1. Iasacht chun teach a cheannach is ea:

Mórgáiste ☐ Iasacht téarma ☐ Rótharraingt ☐

2. Le vóta a chaitheamh in olltoghchán in Éirinn, caithfidh duine a bheith ina shaoránach Éireannach.

Fíor ☐ Bréagach ☐

3. Cé acu díobh seo a leanas a dháileann airgead nuair a úsáideann tú cárta údaraithe?

ATM ☐ PPP ☐ ERT ☐

4. Caithfidh duine a bheith 17 mbliain chun obair i mbeár.

Fíor ☐ Bréagach ☐

5. An teideal atá ag ceann an rialtais in Éirinn ná:

Taoiseach ☐ Uachtarán ☐ Ceann Comhairle ☐

6. Tagann ón nicitín spleáchas fisiciúil agus siceolaíoch araon.

Fíor ☐ Bréagach ☐

7. Is féidir le tuismitheoirí/caomhnóir a iarraidh ar dhaoine óga an baile a fhágáil nuair a shroicheann siad:

15 bhliain d'aois ☐ 16 bhliain d'aois ☐ 17 mbliain d'aois ☐

8. Cé acu de na seirbhísí seo a leanas **nach** bhfuil curtha ar fáil ag Oifig an Phoist.

Rótharraingt ☐ Ordú Airgid ☐ Cúntas Taisce ☐

9. Na substaintí sa phictiúr seo, is samplaí iad de:

Spreagthaigh ☐ Suaimhneasáin ☐

10. Laghdaíonn coiscíní an baol de ghalrú H.I.V.

Fíor ☐ Bréagach ☐

11. An pionós príosúnachta is mó do choir sa Chúirt Dúiche ná:

12 mhí ☐ 18 mí ☐ 24 mhí ☐

12. Cé acu ceann díóbh seo leanas a chaithfidh bean atá torrach a chaitheamh chun Spina Bifida a sheachaint:

Aigéad Folaic ☐ Vitimíní ☐ Stailc(stáirse) ☐

13. Féach go cúramach ar an bhfógra seo. Cé acu díobh seo a leanas is brí le G.F.C.H:

CLONTARF. 159 Howth Rd. Exceptional res. Acc. Living, dining, family room, b'fast, kit., 6 beds, 2 baths, 3 w.c.'s. G.F.C.H., 160 ft. approx. south facing rear garden. 219 sq.m. (2,357 sq.ft.) approx. Auction Wed. 14th March at 3.00pm. Guide Price €700,000. View Sat. 3-4.30pm or by appt. SHERRY FITZGERALD KILLESTER 8336555.

Good Furniture Comfortable House
Troscán maith i dTeach compórdach ☐

Great Find Country Habitat
Fáil iontach de ghnáthóg tuaithe ☐

Gas Fire Central Heating
Téamh Lárnach le Tine Gáis ☐

14. Caithfidh olltoghchán i bPoblacht na hÉireann a bheith ar siúl ar a laghad uair gach:

2 bhliain ☐ 5 bhliain ☐ 10 mbliain ☐

15. Is foinsí tabhachtacha iad uile , iasc, feoil agus éanlaithe de:

Cailciam ☐ Próitéin ☐ Snáithín ☐

Rannóg C *(45 marc)*

FREAGAIR TRÍ CHEIST.

Caithfidh tú **Ceist 1** a fhreagairt agus **dhá** cheist as 2, 3 agus 4.

Ceist C1: Oideachas Sóisialta agus Sláinte

1. Féach go cúramach ar an '*mbosca bia*'. (3 marc)

Bosca Bia

Eogart **Iasc** **Uachtar**
Oráistí **Sceallóga**

Siúcra **Arán** **Salann** **Brioscaí**
Pasta **Prátaí** **Im** **Mairteoil**

Ón 'mbosca bia' thuas tabhair sampla **amháin** i ngach cás de bhianna ina bhfuil:

1.	Carbaihiodráití	e.g.
2.	Vitimín C	e.g.
3.	Iarann	e.g.

2. Luaigh **dhá** shlí ina bhféadfaí H.I.V. a chur ó dhuine go duine: (4 mharc)

1. ______________________________

____

____

2. ______________________________

____

____

3. Féach go cúramach ar an bpictiúr thíos de chailín álainn darbh ainm Lorna Spinks.

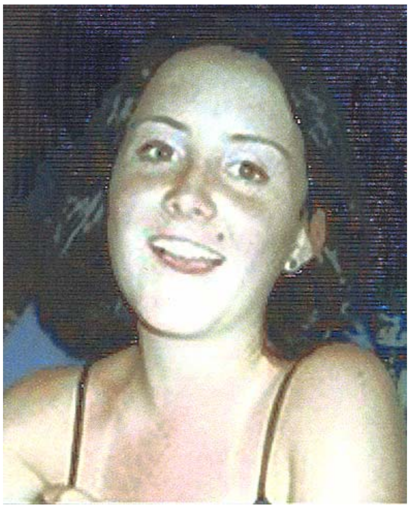

Anois féach go cúramach ar an bpictiúr thíos de Lorna Spinks agus í ar tí bás a fháil san ospidéal.

Ní bhfuair Lorna bás de bharr tionóisc ghluaisteáin. Níor thit sí. Seo í Lorna tar-éis dhá phiolla 'E' a chaitheamh. Dúirt a máthair agus a hathair go raibh súil acu go mbeadh an pictiúr seo mar rabhadh do dhaoine eile.
Dúirt a máthair chroí-bhriste go bhfuair a hiníon bás 'agus crot an arrachta uirthi'.
Dúirt na póilíní gur thóg sí dhá phiolla teile-daite, le marc an Euro orthu, roimh cuairt a thabhairt ar chlub-oíche i Cambridge, áit a raibh socheolaíocht á staidéar aici.
Tá saol clainne scriosta agus saol, go raibh an-dhóchas leis, loitithe. Is í Lorna an duine is déanaí de mhéid níos mó de dhaoine óga, le bás a fháil tar-éis eacstais a chaitheamh.

(a) An gceapann tú go stopfadh na pictiúr seo daoine óga ó eacstais a chaitheamh? (2 mharc)

Sea ☐ Ní hea ☐

Mínigh: ______________________________

____

____

(b) *'Nuair a chaitheann tú Eacstais ní féidir a fhios a bheith agat cad atá á chaitheamh agat'.* (2 mharc)

Aontaím ☐ Ní Aontaím ☐

Mínigh ____

____

____

(c) Freagair fíor **nó** bréagach do **gach ceann** de na ráitis seo a leanas. (4 mharc)

Tagann dísciú ón Eacstais	Fíor ☐	Bréagach ☐
Tagann ardú sa bhuille chroí agus sa teocht ó Eacstais	Fíor ☐	Bréagach ☐
Is féidir le lucht úsáidte Eacstais athbhladhmanna a mhothú	Fíor ☐	Bréagach ☐
Is féidir lagar spride géar a bheith mar thoradh ar Eacstais	Fíor ☐	Bréagach ☐

CAITHFIDH TÚ **DHÁ** CHEIST AS NA TRÍ CHEIST SEO A LEANAS A FHREAGAIRT

Ceist C2: Mo Phobal

ÁITRITHEOIRÍ HAYPARK I LÉIRSIÚ AGÓIDE OLLMHÓR

Bhí cruinniú plódaithe leis na céadta daoine i Haypark an tseachtain seo chaite chun a gcuid fearg a scaoileadh faoin easpa áiseanna sa cheantar.
Bhí an halla pobail ag cur thar maoil agus 600 de mhuintir na háite ag éileamh gnímh. Bhí áitritheoirí feargacha ag gearán go raibh lucht na forbartha tar-éis páirc agus siopaí a ghealladh ach nach rabhadar curtha ar fail, cé gur cuid den chead pleanála tosaigh é.
"*Níl sé seo cóir in aon chor*," sin an gearán a bhí ag máthair fheargach de cheathrar clainne nach bhfuil aon áit sábháilte ag a leanaí le peil a imirt nó rothaíocht.
Bhí Séamus Uas. Ó Riain, an fear a dhein an fhorbairt, chun bualadh le muintir na háite aréir ach de bharr cúinsí gan súil leo, ní raibh sé in ann freastal.
Gheall an Comhairleoir Áitiúil Seán Dé Gré don chruinniú, go ndéanfadh sé a dhícheall, chun deimhin a dhéanamh de, go bhfaigheadh muintir na háite an rud a gealladh dóibh. Cheap sé gur chóir na háiseanna seo a bheith ar fáil sular tógadh teach ar bith.
Dúirt Cathaoirleach Chumann na n-Áitritheoirí, Pól Mac Liam, go rachadh an cath ar aghaidh agus gabh sé buíochas le gach aon duine as teacht i láthair.

1. Cé mhéid áitritheoirí a tháinig go dtí an cruinniú sa halla pobail? (1 marc)

____

2. Luaigh **dhá** áis atá á éileamh ag na daoine ina gceantar. (2 mharc)

1. ____

2. ____

3. Mínigh an brí atá le 'Cead Pleanála'. (3 mharc)

____

____

____

4. Ag leanúint an chruinnithe seo, mínigh **trí** ghníomh a fhéadfadh an pobal áitiúil a dhéanamh, le hiarracht a dhéanamh an staid a réiteach. (**Caithfidh** na gníomhartha seo a bheith dleathach). (6 mharc)

1. ______________________________

____

____

2. ______________________________

____

____

3. ______________________________

____

____

5. Ainmnigh **trí** phobal éagsúil lena mbaineann **tú**. (3 mharc)

1. ______________________________

2. ______________________________

3. ______________________________